

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 43/95

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach v pléne zloženom z predsedu JUDr. Milana Čiča a zo sudcov JUDr. Júliusa Černáka, JUDr. Anny Danielčákovej, JUDr. Jána Drgonca, JUDr. Jána Klučku, JUDr. Viery Mrázovej, JUDr. Štefana Ogurčáka, JUDr. Richarda Rapanta, JUDr. Miloša Seemanna a JUDr. Tibora Šafárika na verejnom zasadnutí 10. septembra 1996 vo veci návrhu prezidenta Slovenskej republiky, zastúpeného JUDr. Ivanom Trimajom, riaditeľom legislatívneho odboru Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, proti Národnej rade Slovenskej republiky, zastúpenej Petrom Brňákom, predsedom ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky, na začatie konania podľa článku 125 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o vyslovenie nesúlady čl. I bodu 6, a to 35 ods. 2 písm.f), ako aj čl. I bodu 49, t.j. 241a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 55 ods. 1, 2, čl. 141 ods. 1, 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenie § 35 ods. 2 písm.f) v článku I bode 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, n i e j e v s ú l a d e s ustanoveniami čl. 1, čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ustanovenia § 241a ods. 1 a 2 v článku I bode 49 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, n i e s ú v s ú l a d e s ustanoveniami čl. 1, čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2, čl. 141 ods. 1, 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Vo zvyšnej časti návrhu n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Prezident Slovenskej republiky (ďalej len "prezident", resp. "navrhovateľ") zastúpený JUDr. I. T., doručil 29. novembra 1995 Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") návrh na začatie konania podľa článku 125 písm.a) Ústavy Slovenskej republiky o vyslovenie nesúladu čl. I bodu 6, t.j. § 35 ods. 2 písm.f), ako aj čl. I bodu 49, t.j. § 241a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z.z., (ďalej len "zákon č. 232/1995 Z.z."), ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len "ústava").

Ústavný súd 19. decembra 1995 predbežne prerokoval návrh prezidenta a prijal ho na ďalšie konanie a rozhodnutie o veci podľa § 25 ods. 2 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 293/1995 Z.z. (ďalej len "zákon č. 38/1993 Z.z.").

Návrh prezidenta ústavný súd zaslal 15. decembra 1995 predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky, ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky, generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky a predsedovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a požiadal ich o vyjadrenie v lehote do 31. januára 1996.

Ústavný súd podstatu odôvodnenia návrhu prezidenta a stanoviská zaslané k tomuto návrhu zhrňuje osobitne, a to pred posúdením ústavnosti jednotlivých napadnutých ustanovení novely Občianskeho súdneho poriadku. Najprv sa zaoberá ústavnosťou napadnutého § 35 ods. 2 písm.f) a potom ústavnosťou napadnutého § 241a novely Občianskeho súdneho poriadku.

II.

Prezident v návrhu zdôvodňuje nesúlad ustanovenia § 35 ods. 2 písm.f) Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení s čl. 1, čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 55 ods. 1,2 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a nesúlad ustanovenia § 241a Občianskeho súdneho poriadku (v platnom znení) s čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 55 ods. 1,2, čl. 141 ods. 1, 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky zo 14. septembra 1995, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) a zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, bol vyhlásený v Zbierke zákonov pod č. 232 v čiastke 80 a nadobudol účinnosť

1. decembrom 1995.

1. Podľa názoru navrhovateľa ustanovenie § 35 ods. 2 písm.f) napadnutého zákona nevyhovuje predovšetkým princípu autonómie vôle strán, ani dispozičnej zásade, ktorá je jednou zo základných zásad občianskeho súdneho konania. Toto ustanovenie, so zreteľom na svoju všeobecnosť, neumožňuje posúdenie, či vstup prokurátora sa týka takého druhu konania alebo hmotnoprávneho vzťahu, v ktorom je účasť prokurátora opodstatnená a v súlade s princípmi demokratického a právneho štátu.

"Princíp autonómie vôle strán je jedným zo základných princípov, ktoré charakterizujú občianske právo hmotné, vrátane obchodného práva, v demokratickom a právnom štáte (čl. 1 ústavy), ktorý sa zakladá na princípoch trhovej ekonomiky a chráni slobodnú hospodársku súťaž (čl. 55 ods. 1, 2 ústavy). Princíp autonómie vôle strán sa - v tom či onom rozsahu - výrazne uplatňuje aj v iných odvetviach súkromného práva. Dispozičná zásada (so zákonom ustanovenými výnimkami v niektorých rodinnoprávných a pod. vzťahoch) je jednou zo základných zásad občianskeho súdneho konania.

Výnimky z uvedených hmotnoprávných a procesných princípov možno pripustiť iba v prípadoch, v ktorých odôvodnenosť sa dá vopred posúdiť ako výnimka svojím obsahom plne odôvodnená a potrebná v demokratickom a právnom štáte. Takými výnimkami sú prípady účasti prokurátora v civilnom procese dvoch autonómnych strán, uvedené v dosiaľ platnom § 35 ods. 1, ods. 2 písm.a) až d) OSP. Nemožno vylúčiť uzákonenie ďalšej konkrétne vymedzenej výnimky, príp. výnimiek, ale iba za horeuvedených predpokladov.

Nové ustanovenie § 35 ods. 2 písm.f) OSP týmto požiadavkám nevyhovuje. Je úplne všeobecné, preto nedovoľuje posúdiť, či vstup prokurátora sa týka takého druhu konania, alebo takého hmotnoprávneho vzťahu, v ktorom je účasť prokurátora odôvodnená, a či je v demokratickom a právnom štáte potrebná.

Občiansky súdny poriadok od uzákonenia v r. 1963 (ale prakticky od roku 1950) až do novely vykonanej zák.č. 519/1991 Zb., pripúšťal účasť prokurátora iba "v záujme

spoločnosti", alebo "ochrany práv občanov" (§ 35 ods. 1 v znení platnom do 31. decembra 1991). Z toho sa bez akýchkoľvek pochybností vyvodzovalo, že prokurátor nemôže vstúpiť napr. do rozvodového konania, do iných manželských sporov, do prevažnej väčšiny iných rodinnoprávných konaní, do konaní o tzv. rýdzo osobných právach atď. Znenie § 35 ods. 2 písm.f) OSP po posudzovanej novelizácii však neobsahuje nijaké vecné obmedzenie na vstup prokurátora do konania. To znamená, že podľa svojoľnej úvahy môže a nemusí vyhovieť pozvaniu účastníka alebo súdu a že podľa svojej zákonom neobmedzenej úvahy, môže vstúpiť napr. aj do rozvodového konania bezdetných manželov, do konania o zaplatenie pôžičky dvoch svojprávnych občanov alebo dvoch súkromných obchodných spoločností, do konania o tzv. rýdzo osobných právach atď, atď."

Na základe vyššie uvedených argumentov navrhovateľ uzatvára, že "široká, všeobecná a druhovo ničím neobmedzená možnosť účasti prokurátora v občianskom súdnom konaní je v zjavnom rozpore s princípom autonómie vôle strán i s dispozičnou zásadou. Preto je v rozpore s princípmi demokratického a právneho štátu (čl. 1 ústavy), ktorý chráni nedotknuteľnosť súkromnej sféry občana (čl. 16 ods. 1 ústavy), trhovú ekonomiku i slobodnú hospodársku súťaž (čl. 55 ods. 1, 2 ústavy)".

V ďalšom zdôvodnení neústavnosti ustanovenia § 35 ods. 2 písm.f) OSP, ktoré umožňuje prokurátorovi vstúpiť do civilného procesu "ak o to požiada účastník konania ...", navrhovateľ uvádza, že "Postavenie prokurátora v konaní je vymedzené len tým, že je účastníkom a že je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať účastník konania, ak nejde o úkony, ktoré môže vykonať len účastník právneho vzťahu (§ 35 ods. 3). Nie je teda zákonom upravené, či bude v spore pomáhať tomu účastníkovi konania, ktorý ho o vstup do konania požiadal, alebo či bude mať do určitej miery postavenie "tretej strany". Ďalšie riešenie v podobe zastupovania záujmov štátu na zákonnosti konania neprichádza do úvahy, lebo štát nie je hmotnoprávne legitimovaným účastníkom právneho vzťahu a zákonnosť súdneho konania zabezpečuje nezávislý súd (čl. 141 ods. 1 ústavy). Akýkoľvek dozor nad súdom by bol porušením jeho nezávislosti aj porušením čl. 141 ods. 1 ústavy. To platí bez ohľadu na otázku, kto (ktorý účastník, príp. súd) prokurátora o účasť požiadal. Táto otázka nevznikla v prípadoch uvedených v § 35 ods. 2 písm.a) až d) OSP, lebo tam nejde o typické

dvojstranné právne vzťahy. V dvojstranných právnych vzťahoch však akékoľvek postavenie "tretej strany" vylučuje hmotnoprávna povaha týchto vzťahov.

Zostáva teda postavenie prokurátora v úlohe "pomocníka" toho účastníka, ktorý o vstup do konania požiadal. Také postavenie by však znamenalo porušenie rovnosti subjektov všeobecne (čl. 12 ods. 1 ústavy) a rovnosti v občianskom súdnom konaní osobitne (čl. 47 ods. 3 ústavy). Pritom rovnosť účastníkov v civilnom súdnom konaní odlišuje toto konanie od iných procesov (správneho, ale aj trestného - porov. na jednej strane faktické možnosti obžaloby a na druhej strane tzv. favor defensionis), a má preto najzákladnejší význam pre spravodlivé rozhodovanie."

2. Podľa navrhovateľa právo podať dovolanie niekým, kto nie je účastníkom právneho vzťahu, t.j. ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky, predsedom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky alebo generálnym prokurátorom Slovenskej republiky (§ 241a OSP v znení posudzovanej novely) je neprípustným zasahovaním orgánu, ktorý nie je účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, je neprípustným zásahom do autonómnej vôle strán, t.j. nositeľov hmotnoprávneho vzťahu a je neprípustným zásahom do dispozičnej zásady, ovládajúcej občianske súdne konanie, a to z dôvodov, ktoré sú uvedené v predchádzajúcej časti návrhu.

"Rozdiel je však v intenzite neprípustnosti takého zásahu. Ak z hore uvedených dôvodov nemožno prijať napr. právo odvolania prokurátora proti neprávoplatnému rozsudku, týkajúceho sa vzťahu dvoch súkromných osôb, tým menej možno prijať právo dovolania všetkých troch uvedených orgánov proti právoplatnému rozsudku. Okrem toho aj v prípade vstupu do konania sa vyžaduje aspoň žiadosť účastníka alebo súdu, ustanovenie § 241a nijakú žiadosť alebo inú podmienku neuvádza.

Preto je ustanovenie § 241a OSP v znení posudzovanej novely v rozpore s princípmi demokratického a právneho štátu (čl. 1), ktorý chráni nedotknuteľnosť súkromnej sféry občana (čl. 16 ods. 1), zakladá sa na princípoch trhovej ekonomiky (čl. 55 ods. 1) a chráni slobodnú hospodársku súťaž (čl. 55 ods. 2 Ústavy)."

Okrem tejto základnej argumentácie je neústavné priznať oprávnenie na dovolanie uvedeným ústavným činiteľom aj z týchto ďalších dôvodov:

- podanie dovolania na "žiadost'" jedného z účastníkov by bolo porušením rovnosti vôbec (čl. 12 ods. 1 ústavy) a rovnosti v občianskom súdnom konaní osobitne (čl. 47 ods. 3 ústavy),

- takéto oprávnenie je zásahom do rozhodovacej činnosti súdov a preto narušuje aj vyváženosť trojdelenia štátnej moci (čl. 1, nadpisy V., VI. a VII. hlavy ústavy a zároveň sa odvoláva na nález ústavného súdu sp.zn. PL. ÚS 16/95),

- možnosť zasiahnuť do právoplatného rozhodnutia súdu formou dovolania orgánu, ktorý nie je nositeľom hmotnoprávneho vzťahu a nevystupuje dôvodne ako zástupca či ochranca štátu, alebo v potrebnom rozsahu ako ochranca zákonom chránených záujmov fyzických a právnických osôb (čl. 149 ústavy), je zásahom do rozhodovacej činnosti súdov,

- možnosť použiť mimoriadny opravný prostriedok môže mať nepriaznivé dôsledky na sudcovskú nezávislosť, ktoré vyplývajú zo spôsobu voľby sudcov, ako aj ich funkčných postupov na vyššie súdy alebo na posty funkcionárov justičnej správy,

- ohrozené sú požiadavky zákonnosti a právnej istoty, keďže predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky môže podať dovolanie aj vtedy, keď právoplatným rozhodnutím súdu nebol porušený zákon. Podľa § 241a ods. 1 OSP v znení preskúmavanej novely môže podať dovolanie "ak to vyžaduje zabezpečenie jednotného výkladu zákona" a podľa ods. 2 tohto zákonného ustanovenia aj vtedy, "ak právoplatným rozhodnutím ... súdu bol porušený zákon". Z toho plynie, že použitie mimoriadneho opravného prostriedku sa neviaže na porušenie zákona, ale na okolnosti, ktoré nemôžu opodstatňovať zásah do právoplatnosti súdneho rozhodnutia.

3. Z vyššie uvedených dôvodov preto navrhovateľ navrhuje vydať nález v tomto znení:

"Časť ustanovenia čl. I bodu 6, a to § 35 ods. 2 písm.f) zákona č. 232/1995 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, n i e j e v s ú l a d e s ustanoveniami čl. 1, čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 55 ods. 1, 2 a čl. 141 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky.

Ustanovenie čl. I bodu 49 zákona č. 232/1995 Z.z., t.j. nový § 241a Občianskeho súdneho poriadku, n i e j e v s ú l a d e s ustanoveniami čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 55 ods. 1,2, čl. 141 ods. 1, 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V nadväznosti na uvedené je v rozpore s cit. ustanoveniami Ústavy SR aj ustanovenie čl. I bodu 51, t.j. nový § 243e Občianskeho súdneho poriadku."

Zástupca navrhovateľ'a na ústnom pojednávaní vo veci samej zotrval v celom rozsahu na písomnom návrhu na začatie konania a doplnil ho aj ďalšími argumentmi. Zdôraznil, že obdobne ako navrhuje v tejto veci rozhodnúť prezident Slovenskej republiky judikoval aj Európsky súd pre ľudské práva (v prípade Borges proti Belgicku). Tento súd považoval púhu prítomnosť generálneho advokáta, zástupcu generálneho prokurátora na konaniach, hoci si tam plní len rolu strážcu jednotnosti judikatúry, za nezlučiteľnú s princípom rovnosti "zbraní", za predpokladu, že zastáva iný názor ako sťažovateľ.

Podčiarkol, že nezávislosť sudcov je veľmi krehká inštitúcia. Nemožno vidieť jej porušenie iba vtedy, keď niekto má zákonné oprávnenie prikázať sudcovi ako má rozhodnúť, alebo keď má faktické oprávnenie prikázať sudcovi ako má rozhodnúť. Nezávislosť možno porušiť aj inými spôsobmi, predovšetkým vtedy, ak sudca, ktorý rozhoduje, je si vedomý, že jeho rozhodovanie posudzuje prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku aj minister spravodlivosti, od ktorého závisí jeho ďalší služobný postup. To platí obdobne aj pre rozhodovanie senátu najvyššieho súdu.

Zástupca navrhovateľ'a poukázal i na to, že doba 6 mesiacov od právoplatnosti súdneho rozhodnutia, do ktorej je možné podať mimoriadne dovolanie, úplne vyvracia zásadu právnej istoty. Má to nesporný vplyv na efektívnosť exekúcií na základe právoplatných súdnych rozhodnutí. Súdny výkony rozhodnutia nariaďujú veľmi opatrne, pretože nie je ešte na isto postavené, či exekučný titul nestratí vykonateľnosť, či nedôjde k odkladu vykonateľnosti a napokon ku zastaveniu výkonu rozhodnutia.

Podporným argumentom je i znenie čl. 46 ústavy, ktorý hovorí, že každý, avšak nie samotný štát má právo na súdnu a inú právnu ochranu. Toto právo má iba účastník právneho

konania a právneho vzťahu, ktorého obsah je predmetom konania. Účastníkom preto nie je štát reprezentovaný ministrom, generálnym prokurátorom alebo predsedom najvyššieho súdu. Títo ústavní činitelia si z uvedeného dôvodu nemôžu nárokovať právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ústavy v právnej veci iného subjektu.

V ďalšom konaní zástupca navrhovateľa upresnil, že princíp autonómie vôle strán a dispozičný princíp síce výslovne nevyplývajú z ústavy, avšak od ústavy nie je možné očakávať, aby upravovala princípy civilného procesu alebo princípy občianskeho hmotného práva. Ústava má však všeobecné ustanovenia, z ktorých tieto princípy vyplývajú. Takým ustanovením je čl. 1 ústavy obsahujúci pojem právny štát. I keď môžu byť rôzne názory na obsah pojmu právny štát a na jeho charakter, ale určité princípy právneho štátu sú všeobecne uznávané a medzi týmito princípmi sú i princípy, o ktorých sa píše v návrhu na začatie konania (princíp autonómie vôle a dispozičný princíp).

Zástupca navrhovateľa potvrdil, že v návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov sa neodôvodnila neústavnosť § 243e OSP, hoci v návrhu na rozhodnutie ústavného súdu sa žiada vysloviť i neústavnosť citovaného paragrafu. Vyhlásil však, že na vyslovení neústavnosti § 243e OSP netrvá, pretože postačuje, ak sa uzavrie otázka neústavnosti § 241a OSP. Neústavnosť tejto normy totiž vylúči aplikáciu aj § 243e OSP.

4. Na výzvu predsedu ústavného súdu o vyjadrenie sa k návrhu **predseda Národnej rady Slovenskej republiky** oznámil listom z 13. februára 1996 č. 1722/95-sekr., že "trváme na ústnom pojednávaní v konaní o súlade čl. I bod 6 ako aj čl. I bodu 49 zákona č. 232/1995 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok, s Ústavou Slovenskej republiky.

Národná rada Slovenskej republiky sa ústneho pojednávania zúčastní prostredníctvom zástupcu, meno ktorého Vám oznámim dodatočne".

Zástupca Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len "národná rada", resp. "odporkyňa") nepredložil písomné vyjadrenie k návrhu prezidenta. Na ústnom pojednávaní z dôvodov, ktoré uviedol, vyplynulo, že žiada, aby ústavný súd uznesením nevyhovelo návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov.

Podľa zástupcu odporkyne navrhovateľ nedôvodne vytýka, že napadnutými ustanoveniami zák.č. 232/1995 Z.z. došlo k nedodržaniu princípu autonómie vôle strán a dispozičnej zásady. Považuje to za porušenie ústavnosti. Nie je totiž vôbec zistiteľné, na základe akých právnych argumentov a úvah navrhovateľ dôvodí, že v prípade princípu autonómie vôle strán a dispozičnej zásady, ako aj ďalších princíпов, ide o ústavnoprávne princípy. V ústave tieto princípy nie sú výslovne vymedzené.

Na jednej strane sa v návrhu na začatie konania zdôrazňuje princíp autonómie vôle strán a dispozičnej zásady. Chýba však vyrovnanie sa s inými princípmi, napríklad s princípom zákonnosti, s princípom spravodlivosti, princípom súdnej ochrany a právnej istoty, ktoré môžu byť v tomto konaní rovnako významné, a dokonca ešte právne významnejšie. Tieto princípy môžu v zjednodušenej forme presúvať váhu posudzovania alebo príklonu z pozície formálnej pravdy viac na pozíciu materiálnej pravdy a väčšej ingerencie súdu v rámci celého súdneho procesu.

Ak sa v návrhu prezidenta zvýrazňuje princíp rovnosti účastníkov v konaní, v niektorých prípadoch môže byť práve v záujme rovnosti týchto účastníkov, aby existoval osobitný opravný prostriedok - dovolanie, respektíve, aby v niektorých prípadoch mohol vstúpiť do konania prokurátor, nie ako obhajca niektorého z účastníkov, ale výlučne v záujme vyššieho princípu, ktorý napĺňa ústavné postavenie prokurátora a prokuratúry v oblasti zákonnosti a spravodlivosti. Problematika postavenia prokurátora v občianskom súdnom konaní je podľa názoru zástupcu odporkyne dôsledkom i neujasnenosti základnej koncepcie občianskeho súdneho konania. Celý rad novelizácií Občianskeho súdneho poriadku od roku 1989 priniesol viacmenej len polovičaté riešenia tohto problému v tom, že na jednej strane sa zvýrazňuje postavenie pána sporu z pozície účastníka konania, na druhej strane zase sa to vyvažuje postavením súdu v rámci celého sporu.

Vypustili sa tiež niektoré podstatné princípy a zásady, zvýraznili sa iné, nemalo to však koncepčnú povahu a bolo to zakoncipované do slovenského právneho poriadku necitlivo, ale na druhej strane taký legislatívny postup podmienila súdna a právna prax.

Aj keď v tomto konaní posudzované procesné úkony a inštitúty podľa ustanovení § 35 ods. 2 písm.f) a § 241a OSP nie sú z hľadiska úplného legislatívneho vymedzenia ideálne, majú však svoj zmysel a podstatný význam pre budúci obsah občianskeho súdneho konania, pretože úprava platná pred schválením týchto dvoch paragrafov alebo pred schválením tejto novely bola viacmenej jednotne namietaná ako nedostatočná. V tomto smere bude rozhodnutie ústavného súdu v tejto veci veľmi významné aj pre budúcnosť. A v tejto spojitosti je predovšetkým v záujme občanov a nie štátu a štátnej moci, aby bol vytvorený účinný mechanizmus na zmenu prípadných očividných nespravodlivostí a nezákonností.

Výhrady namietané v ďalšej časti návrhu prezidenta v časti III. bod 2., vyžadujú podľa odporkyne iba dve poznámky. Otázka trojdelenia moci v štáte neznamena ich izolované a autonómne pôsobenie, ale základný zmysel moci v štáte pozostáva najmä v ich vzájomných brzdách a rovnováhe. Názor navrhovateľa vyslovený v časti III. bod 2.: "možnosť zasiahnuť do právoplatného rozhodnutia súdu formou dovolania orgánu, ktorý nie je nositeľom hmotnoprávneho vzťahu a nevystupuje dôvodne ako zástupca či ochranca štátu, alebo v potrebnom rozsahu ako ochranca zákonom chránených záujmov fyzických a právnických osôb, čl. 149 ústavy, je zásahom do rozhodovacej činnosti súdu", je neopodstatnený a nezodpovedá skutočnosti. Rozhodovacia právomoc súdov podľa názoru národnej rady nie je nijako dotknutá. Podanie dovolania neruší rozhodnutie súdu, nenaruša jeho právnu silu, nemení ho a je vo výlučnej dispozícii súdnej moci ako nezávislej moci v štáte.

K výhradám, ktoré sú uvedené v časti III. bod 3. návrhu prezidenta sa zástupca odporkyne priamo nevyjadril. Považoval ich za hypotézy a konštrukcie, ktoré nemajú právny podklad. Sú do istej miery špekulatívne a vo svojej podstate znevažujú a podceňujú sudcovský stav.

To isté uviedol zástupca národnej rady aj pokiaľ išlo výhrady, ktoré sú uvedené v časti III. bod 4. návrhu na začatie konania.

Pokiaľ ide o výhradu v časti III. bod 5. návrhu prezidenta, kde sa namieta otázka neústavnosti podania dovolania predsedom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zástupca odporkyne zdôraznil, že také dovolanie posudzuje súd, ktorý nie je viazaný obsahom dovolania, ale len zásadami správnosti, spravodlivosti a zákonnosti. Rozhodnutie Medzinárodného súdu pre ľudské práva, na ktoré sa odvoláva navrhovateľ, možno vyvrátiť iným rozhodnutím uvedeného súdu, ktoré má opačný obsah a potvrdzuje stanovisko národnej rady v tomto konaní. Ide o rozhodnutie Medzinárodného súdu pre ľudské práva v spore Delcourt versus Belgicko z roku 1970. Komisia a súd v zásade pripustili nestrannosť prokurátora a neoznačili jeho účasť za zvýhodnenie obžaloby.

Na záver svojho stanoviska zástupca národnej rady pripustil legislatívnu nečistotu najmä ustanovenia § 35 ods. 2 písm.f) OSP, ale napriek tomu sa domnieval, že táto legislatívna nečistota nemá charakter porušenia alebo nesúladu napadnutého právneho predpisu s ústavou. Svedčí o tom aj samotná genéza podávania návrhu na začatie konanie pred ústavným súdom. Prezident pôvodne totiž napadnutú novelu podpísal. Podľa názoru odporkyne, ak by v čase podpisu prezidenta bol známy očividný rozpor s Ústavou Slovenskej republiky, bol by prezident využil svoje ústavné právo a uvedený zákon by vrátil parlamentu na opätovné prerokovanie s konkrétnymi výhradami.

5. Odborné stanoviská ústavných činiteľov, ktorých sa návrh prezidenta na vyslovenie nesúladu § 35 ods. 2 písm.f) a § 241a Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 232/1995 Z.z. s ústavou bezprostredne dotýka.

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len "minister spravodlivosti") vo svojom stanovisku z 3. januára 1996 č. 8219/1995-60 nepovažuje ustanovenie § 241a OSP za nezlučiteľné s Ústavou Slovenskej republiky. Toto svoje stanovisko odôvodňuje predovšetkým tým, že podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky "sú sudcovia pri rozhodovaní nezávislí a viazaní len zákonom. Z gramatického výkladu tohto ustanovenia vyplýva neprípustnosť akéhokoľvek ovplyvňovania sudcu pri jurisdikcii zo strany iných štátnych orgánov, vrátane orgánov štátnej správy súdov, teda aj ministra spravodlivosti a

predsedu Najvyššieho súdu. Úprava § 241a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku sa však týka iba právoplatných rozhodnutí súdov, vynesených v rozpore s citovaným článkom Ústavy Slovenskej republiky o viazanosti sudcu zákonom, teda nezákonných, resp. aj neústavných rozhodnutí súdov. Rozhodovanie o tom, či sudca v konkrétnom rozhodnutí porušil zákon, ustanovenie § 241a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zveruje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, teda nezávislému súdu (čl. 141 ods. 1 a čl. 143 ods. 1 ústavy)". Z tohto dôvodu považuje minister spravodlivosti zákonnú úpravu, ktorá umožňuje preskúmavanie zákonnosti právoplatných súdnych rozhodnutí v dôsledku podania mimoriadnych opravných prostriedkov za úpravu, "ktorá je v súlade s princípmi zákonnosti právneho demokratického štátu, zakotvenými v Ústave Slovenskej republiky. Naopak, bolo by v rozpore s uvedenými princípmi, ak by sme z formálnych dôvodov trvali na nemeniteľnosti nezákonných súdnych rozhodnutí".

Podľa názoru ministra spravodlivosti nie je jeho oprávnenie na podanie dovolania proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon, prelomením autonómie vôle strán ani zásahom do ich dispozičných práv v civilnom procese.

V tejto súvislosti poznamenáva, že "... Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky preskúmava právoplatné súdne rozhodnutie z hľadiska jeho súladu so zákonom len na základe sťažnosti občana, keď mu zákon neumožňuje podanie riadneho či mimoriadneho opravného prostriedku (napríklad pre zmeškanie) a keď jeho tvrdenie uvedené v sťažnosti odôvodňuje podozrenie, že napadnutým rozhodnutím bol porušený zákon. Ak minister spravodlivosti dospeje k záveru, že je tvrdenie sťažovateľa opodstatnené a podá Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky dovolanie podľa § 241a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, vykonáva tým svoje zákonné oprávnenie bez toho, aby tým vstupoval do súdneho sporu ako tretia strana".

Predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len "predseda najvyššieho súdu") vo svojom stanovisku z 10. januára 1996 č. sekr.451/95 uvádza, že § 35 ods. 2 písm.f) OSP umožňuje, aby procesné postavenie jedného účastníka, v záujme ktorého sa uskutoční vstup prokurátora do konania, bolo silnejšie, ako postavenie druhého účastníka. Prokurátor má takto postavenie pomocníka jedného účastníka. To znamená porušenie

zásady rovnosti občanov, ktorá je zakotvená v čl. 12 ústavy a zásady rovnosti všetkých účastníkov súdneho konania, zakotvenej v čl. 47 ods. 3 ústavy. Toto svoje stanovisko zdôvodňuje predseda najvyššieho súdu tým, že nový dôvod vstupu prokurátora do občianskeho súdneho konania podľa § 35 ods. 2 písm.f) OSP sa líši od doteraz platných dôvodov vstupu uvedených v písm. a) až e) tohto ustanovenia tým, "že tu chýba určitý verejný záujem na riešení určitých konkrétnych občianskoprávných sporov, ktorý je daný u písmen a) až e). Vstup prokurátora do konania podľa nového písmena f) je možný prakticky v každom občianskoprávnom konaní a to bez ohľadu na jeho predmet. Vstup je síce podmienený tým, že o to požiada účastník konania alebo súd, ale aké bude konkrétne postavenie prokurátora v tomto konaní, nie je presne rozvedené. Iba z odseku 3 § 35 vyplýva, že prokurátor je v konaní podľa odsekov 1 a 2 oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať účastník konania, ak nejde o úkony, ktoré môže vykonať len účastník právneho vzťahu. Prokurátor pri vstupe do občianskoprávneho konania nemôže mať postavenie zástupcu štátu, pretože štát nie je účastníkom občianskoprávneho vzťahu, ktorý je predmetom konania. Prokurátor tu môže mať len postavenie pomocníka určitej strany v konaní. Pokiaľ prokurátor vstúpi do konania na požiadanie účastníka, je to celkom zjavné. Pokiaľ prokurátor vstúpi do konania na základe požiadania súdu, možno predpokladať, že aj tu ide o vstup prokurátora do konania na podporu záujmov určitého účastníka. Občiansky súdny poriadok takto umožňuje, aby procesné postavenie jedného účastníka, v záujme ktorého sa uskutoční vstup prokurátora do konania, bolo silnejšie ako postavenie druhého účastníka".

Oprávnenie podať dovolanie podľa § 241a OSP predseda najvyššieho súdu považuje za zásah správneho orgánu do nezávislosti súdneho rozhodovania, čo je v rozpore s princípom del'by moci, ktorý sa opiera o článok 1 ústavy a aj o 5., 6. a 7. hlavu ústavy. Toto svoje stanovisko zdôvodňuje tým, že predseda najvyššieho súdu "vykonáva síce podľa § 19 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších noviel súdnicstvo patriace najvyššiemu súdu v súlade s rozvrhom práce, ako predseda senátu alebo sudca, no podanie dovolania z dôvodov uvedených v § 241a ods. 1 nemožno kvalifikovať ako výkon súdnicstva v role predsedu senátu alebo sudcu. Ak predseda najvyššieho súdu má mať právo na podanie dovolania, tak jedine ako orgán štátnej správy súdov, ktorým je predseda

najvyššieho súdu nepochybne podľa citovaného zákona o súdoch a sudcoch. Ak však predseda podáva dovolanie ako predstaviteľ správy súdov, ide nepochybne o zásah správneho orgánu do nezávislého rozhodovania súdov, čo je v rozpore s princípom del'by moci, z ktorého vychádza nielen čl. 1 Ústavy, ale aj s 5., 6. a 7. hlavou Ústavy. V tejto súvislosti treba uviesť, že v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky č. PL. ÚS 16/95-96 bolo konštatované, že princíp del'by moci vylučuje najmä to, aby výkonná moc alebo iná štátna moc mohla zasahovať do rozhodovacej činnosti súdov. Podanie dovolania predsedom najvyššieho súdu nemôže odôvodniť ani jeden z dôvodov uvedených v 1. odseku § 241a novely OSP. Obidva tieto dôvody sú koncipované veľmi široko a znamenajú možnosť dodatočnej revízie právoplatných rozhodnutí odvolacích súdov".

V tejto súvislosti predseda najvyššieho súdu konštatuje, "že podľa pôvodného znenia § 241a predseda najvyššieho súdu mal mať právo podať dovolanie iba v prípade, že sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Toto ustanovenie malo zabezpečiť jednotnosť judikovania v rámci daného systému súdov a v rámci daného systému opravných prostriedkov. Aby k podaniu dovolania predsedom najvyššieho súdu v prípade nerešpektovania stanovísk dovolacieho súdu nižšími súdmi došlo len vo výnimočných prípadoch, boli v pôvodnom znení stanovené ešte dva doplňovacie dôvody, ktoré boli zakotvené v § 241a 1. odsek, pravda, bez tej základnej podmienky, ktorá je z hľadiska jednotnosti judikovania v rámci určitej súdnej sústavy nevyhnutná".

Podľa názoru predsedu najvyššieho súdu je dôvod podania dovolania ministrom spravodlivosti a generálnym prokurátorom Slovenskej republiky stanovený príliš široko, pretože takúto možnosť majú v každom prípade, ak právoplatným rozhodnutím prvostupňového alebo druhostupňového súdu bol porušený zákon. Ich oprávnenie na podanie dovolania považuje za zásah správneho orgánu do nezávislosti súdneho rozhodovania, čo je v rozpore s princípom del'by moci, z ktorého vychádza nielen čl. 1 ústavy, ale aj 5., 6. a 7. hlava ústavy. V tejto spojitosti predseda najvyššieho súdu opäť citoval aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 16/95.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len "generálny prokurátor") vo svojom stanovisku z 30. januára 1996 č. V Gd 5148/95-42 odporučil návrhu prezidenta nevyhovieť. K jednotlivým bodom návrhu na začatie konania zaujal generálny prokurátor toto stanovisko:

"Oprávnenie prokurátora vstúpiť do konania je teda podmienené ochranou práv a zákonom chránených záujmov fyzických a právnických osôb. Tým je zásadne určený zákonný základ jeho činnosti.

V novom ustanovení § 35 ods. 2 písm.f) OSP je jeho vstup, oproti ustanoveniu § 35 ods. 2 písm.a) až d) OSP, podmienený požiadaním účastníka konania alebo súdu. Prokurátor, ktorý bol požiadaný o vstup do konania, sám rozhodne či do konania vstúpi. Pritom je povinný riadiť sa ústavnou zásadou, totiž, že vstúpi do konania len ak to vyžaduje ochrana práv fyzických alebo právnických osôb alebo štátu. Z konania, do ktorého vstúpil, môže prokurátor kedykoľvek vystúpiť, akonáhle zistí, že jeho ďalšie zotrvanie nevyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a štátu.

Oprávneniami prokurátora nie je ohrozená nedotknuteľnosť osoby a jej súkromnia (čl. 16 ods. 1 Ústavy SR) ako tvrdí navrhovateľ. Vstupom do konania prokurátorovi vznikli procesné oprávnenia, ktoré patria účastníkovi konania, ale s výnimkou tých, ktoré patria len účastníkovi právneho vzťahu (§ 35 ods. 3 OSP). Prokurátor nemôže disponovať nárokom uplatňovaným v konaní a už vôbec nie je oprávnený disponovať návrhom iného subjektu, na základe ktorého došlo k začatiu konania, do ktorého vstúpil.

Postavenie prokurátora v občianskom súdnom konaní je úplne odlišné od postavenia tých účastníkov konania, ktorí uplatňujú svoje práva. Prokurátor nie je ani pomocníkom účastníkov konania ani zástancom či zástupcom toho účastníka, ktorý o jeho vstup požiadal. Nemá ani postavenie "tretej strany". Má osobitné postavenie, i keď v OSP nepomenované. Nemá však viac práv ako účastník, preto sa nijakým spôsobom "nestavia nad súd". Prokurátor v konaní neuplatňuje, na rozdiel od účastníkov, iný záujem, než nestranný záujem na ochrane práv fyzických a právnických osôb a štátu. Je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať účastník konania, s výnimkou tých, ktoré by predstavovali hmotnoprávnu či procesnú dispozíciu s predmetom konania.

Prokurátor v občianskom súdnom konaní nezasahuje do nezávislosti súdu. Jeho

účasťou nie je dotknutá zákonnosť súdneho rozhodovania. Svojou účasťou nezasahuje do vedenia konania, ale môže prispieť k zákonnému rozhodnutiu. Zmyslom jeho vstupu do konania nie je kontrola súdneho konania. Má len pomáhať súdu dospieť k úplnému a zákonnému rozhodnutiu. Pri rozhodovaní je sudca viazaný len zákonom, návrhy prokurátora nie sú pre neho záväzné (čl. 144 ods. 1 Ústavy SR). Účasť prokurátora v konaní môže napríklad eliminovať faktickú nerovnosť účastníkov, danú výhodou jedného z účastníkov, spočívajúcou v jeho právnych znalostiach alebo lepších finančných možnostiach na zabezpečenie kvalifikovaného právneho zastupovania jeho záujmov v konaní.

Návrh, aby prokurátor bol vylúčený z účasti v občianskom súdnom konaní, lebo jeho účasť je s výnimkou prípadov vymenovaných v ustanovení § 35 ods. 2 písm.a) až d) OSP nedemokratická, je neopodstatnený. Účasť prokurátora v takomto konaní je v tej či onej miere vlastná i právu iných krajín. Pôsobenie prokurátora v občianskych veciach neodporuje našej ústave. Prokurátor má v občianskom súdnom konaní osobitné postavenie, je viazaný len zákonom a svojím vstupom nenarušuje rovnosť účastníkov konania. Naopak, určité prirodzené nerovnosti účastníkov vyrovnáva.

Nedôvodná je aj výhrada navrhovateľa, že vstup prokurátora nie je v § 35 ods. 2 písm.f) OSP vecne obmedzený, napr. vylúčením konaní o rýdzo osobných právach, tak, ako tomu bolo v čase od uzákonenia OSP v r. 1963, až do novely, vykonanej zákonom č. 519/1991 Zb. Prokurátor podľa vtedajšej právnej úpravy nebol oprávnený podať návrh na začatie konania, ak išlo o rýdzo osobné práva občana (§ 35 ods. 3 vtedajšieho OSP), ale do takého konania vstúpiť mohol. To, že súčasná úprava vstupu prokurátora do občianskeho súdneho konania neobsahuje negatívne vymedzenie, možno označiť ako jej nedostatok, ktorý by bolo možné napraviť. Platná právna úprava vstupu prokurátora do konania nie je však v rozpore s ústavou.

Nedôvodné je tiež tvrdenie navrhovateľa, že v prípadoch uvedených v § 35 ods. 2 písm.a) až d) OSP nejde o typické dvojstranné vzťahy. V otázkach výchovy ide napríklad o dvojstranný právny vzťah".

K druhému bodu návrhu prezidenta Slovenskej republiky, t.j. vyslovenie nesúlady § 241a Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/1995 Z.z. s Ústavou Slovenskej republiky generálny prokurátor uvádza, že uvedené

ustanovenie novely "reagovalo na poznatky z realizácie predchádzajúcej právnej úpravy. Podstatná redukcia oprávnení prokurátora v občianskom súdnom konaní, vykonaná novelou OSP v r. 1991, najmä však zrušenie možnosti podať sťažnosť pre porušenie zákona, resp. obmedzenie okruhu vecí, v ktorých ju prokurátor mohol podať, viedla k tomu, že prokuratúra z podnetu fyzických i právnických osôb a štátu často zisťovala porušenie zákona, na ktoré nemohla reagovať a ani žiadnym iným postupom ich nebolo možné napraviť. Nebola tu žiadna možnosť zvrátiť nezákonné, fyzické osoby, právnické osoby alebo štát poškodzujúce rozhodnutia. Práve dovolaním sa otvára možnosť, aby nezákonné rozhodnutie bolo nahradené zákonným rozhodnutím súdu. To, že minister spravodlivosti, predseda najvyššieho súdu a generálny prokurátor dostali možnosť individuálne posúdiť, či v jednotlivých prípadoch je v záujme spravodlivosti uprednostniť zákonnosť alebo stabilitu súdneho rozhodnutia, v žiadnom prípade nenarušuje rovnosť účastníkov konania. Dovolanie sa predsa nepodáva v záujme jedného z účastníkov konania, ani v záujme ústavných činiteľov, ktorí sú oprávnení dovolanie podať, ale v záujme spravodlivosti, v záujme zákonnosti súdnych rozhodnutí. Aj v tomto prípade, takisto ako pri vstupe prokurátora do konania, je oprávnený rozhodovať iba súd, pri rozhodovaní viazaný len zákonom. Podanie dovolania generálnym prokurátorom nie je zásahom do rozhodovacej činnosti súdov. O takomto zásahu by sa dalo hovoriť len vtedy, keby sa právnym názorom uvedeným v dovolaní musel súd riadiť. Takúto povinnosť však súd nemá

(§ 144 ods. 1 Ústavy SR). Nemožno sa preto stotožniť s názorom navrhovateľa, že by generálny prokurátor podaním dovolania zasahoval do nezávislosti a rozhodovania súdov.

Zo skutočnosti, že do účinnosti zákona č. 232/1995 Z.z. bolo povinnosťou súdu dbať na to, aby sa skutkový stav veci zistil čo najúplnejšie (§ 120 ods. 1 prvá veta dovtedajšieho znenia OSP), zatiaľ čo od jeho účinnosti rozhoduje súd na základe toho skutkového stavu, ktorý s prispením strán zistí z vykonaných dôkazov (posledná veta súčasného znenia § 120 ods. 1) nemožno vyvodiť, že by štát stratil záujem na čo najúplnejšom zistení stavu veci a spravodlivom rozhodnutí. Súdu naďalej zostala možnosť vykonať aj iné dôkazy, ako sú účastníkmi navrhnuté. Autonómia strán je vymedzená len ich právom disponovať návrhom na súdne prejednanie veci. Nie je, a v demokratickom a právnom štáte ani v žiadnom prípade nemôže byť, ponechané na vôľu strán, či súd má alebo nemá zisťovať skutočný stav veci. Preto ani činnosť prokurátora, ktorej poslaním je prispieť k zisteniu skutočného stavu

veci, nemožno označovať za zásah do autonómie vôle strán.

Ústava Slovenskej republiky neobsahuje žiadne ustanovenie, s ktorým by boli v rozpore ciele občianskeho súdneho konania, vyjadrené od prijatia OSP v roku 1963 až do súčasnosti v ustanoveniach § 1, 2, 3, 6 a ďalších jeho ustanoveniach, podľa ktorých sa občianske súdne konanie neuspokojuje so zistením formálnej pravdy, zistenej len z tých dôkazov, ktoré súdu predložia účastníci. Ak sa účastníci slobodne rozhodnú, že chcú, aby vec rozhodol súd, potom začína dominovať vôľa spoločnosti po čo najpresnejšom zistení stavu veci, ako nevyhnutného podkladu pre zákonné rozhodnutie veci súdom. Stáva sa tak s vedomím a z vôle účastníkov. Je na vôli strán, či sa obrátia na súd, ale nie je na vôli strán, či rozhodnutie súdu má byť v súlade so zákonom alebo nie.

Občiansky súdny poriadok v § 1 upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam spoluobčanov. Podľa § 2 v občianskom súdnom konaní súdy zameriavajú svoju činnosť na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených zájmov fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb. Podľa § 3 občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Podľa § 6 v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a aby skutočnosti, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, sa spoľahlivo zistili.

Uvedený zákonný postup žiadnym spôsobom nenarušuje princíp autonómie vôle strán a už v žiadnom prípade sa nedotýka princípov trhovej ekonomiky, či slobodnej hospodárskej súťaže, ktorými operuje navrhovateľ. Určitý ústup od povinnosti súdu zistiť skutkový stav čo najúplnejšie nie je motivovaný predstavou, že by v demokratickom a právnom štáte mali súdy rozhodovať na základe formálnej pravdy. Je motivovaný výlučne procesnou ekonomikou a snahou zabrániť kolapsu preťažených súdov. Pomoc prokurátora pri spoľahlivom zisťovaní skutkového stavu súdom len prispieva k spravodlivej ochrane práv a oprávnených záujmov účastníkov a ich výchove k zachovávaniu zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam spoluobčanov, ako cieľov občianskeho súdneho konania".

Z uvedených dôvodov preto generálny prokurátor odporúča návrhu prezidenta nevyhovieť.

III.

A. Ustanovenie § 35 ods. 2 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 232/1995 Z.z.

Podľa znenia § 35 ods. 2 OSP, ktoré platilo do účinnosti posudzovanej novely, mohol prokurátor vstúpiť do začatého konania

- a) vo veciach spôsobilosti na právne úkony,
- b) vo veciach vyhlásenia za mŕtveho,
- c) vo veciach zápisu do obchodného registra,
- d) vo veciach výchovy maloletých a
- e) vo veciach opatrovníctva.

K uvedeným konaniam sa žiada uviesť, že do poslednej novely, t.j. zákona č. 232/1995 Z.z., boli konania vo veciach pod písm. d) a e) uvedené spolu pod písm. d) a novela vyčlenila konanie vo veciach opatrovníctva do samostatného písmena e). Podľa dôvodovej správy ide o spresnenie znenia v záujme odstránenia pochybnosti, či oprávnenie prokurátora sa vzťahuje len na veci opatrovnícke pri maloletých (§ 180 OSP) alebo aj u plnoletých (§ 192, 193 OSP).

Novela priniesla obsahovo nové znenie písm. f), podľa ktorého môže prokurátor vstúpiť do začatého konania aj **"vtedy, ak o to požiada účastník konania alebo súd"**. V dôvodovej správe sa nenachádza žiaden vecný argument, ktorý by objasňoval ratio legis takého vstupu prokurátora do súdneho konania na požiadanie účastníka alebo súdu.

Už na prvý pohľad je zrejmé, že tento nový dôvod vstupu prokurátora do občianskeho súdneho konania sa podstatne líši od doteraz platných prípadov vstupu uvedených v písm. a) až e) tým, že tu chýba deklarovanie určitého verejného záujmu na

riešení konkrétnych civilných vecí, ktorý je predpokladaný v prípade vstupu prokurátora do začatého konania podľa písm. a) až e). Vo všetkých týchto prípadoch totiž ide o nespоровé konania, kde sa predpokladá verejný záujem na ich riešení.

Pri vstupe prokurátora do konania podľa písm. f) však tento nie je obmedzený len na konanie nespоровé (a kde teda možno predpokladať, aj keď to zákon výslovne neuvádza, vstup prokurátora vo verejnom záujme), ale je možný prakticky v každej civilnej veci, a to bez ohľadu na predmet a charakter konania. Prokurátor pri vstupe do občianskeho súdneho konania (najmä v tých sporových veciach, kde štát nie je účastníkom konania, čo je prevažná väčšina vecí) nemôže mať postavenie zástupcu štátu, pretože štát nie je účastníkom občianskoprávneho vzťahu, ktorý je predmetom konania.

O dôvodnosti ustanovenia § 35 ods. 2 písm. f) OSP možno pochybovať najmä vo vzťahu ku sporovému konaniu, kde vystupujú dve strany, ktoré majú na veci protichodný záujem. Existencia tretej strany, ktorá by bola nezávislá a neutrálna k oboj stranám zúčastneným v spore, je pojmovovo vylúčená (nad stranami stojí jedine súd). V prípade vstupu prokurátora do sporového konania sa to nevyhnutne prejaví v tom, že sa prikloní na jednu alebo druhú stranu (nemusí to byť vždy ten účastník, ktorý o vstup požiadal). Nemôže stáť medzi nimi, ani nad nimi. Možno preto akceptovať tvrdenie navrhovateľa, ale aj predsedu najvyššieho súdu, podľa ktorých sa prokurátor stáva vlastne "pomocníkom" jednej zo sporných strán, čím sa vlastne procesné postavenie jedného účastníka (spornej strany) stane silnejším ako procesné postavenie druhej strany.

Okrem toho, pre sporové konanie je typické uplatnenie zásady dispozičnej a zásady prejednávanej, na rozdiel od nespоровého konania, kde sa uplatňujú protipóly týchto zásad, t.j. zásada oficiality a zásada vyšetrovacia (vyhl'adavacia). Je to dôležité najmä z toho dôvodu, že podľa ustanovenia § 35 ods. 3 OSP je prokurátor v konaní oprávnený na všetky úkony, ktoré môže vykonať účastník konania, ak nejde o úkony, ktoré môže vykonať len účastník právneho vzťahu. Nestáva sa však účastníkom občianskeho súdneho konania. Preto sa ústavný súd nestotožňuje s tvrdením navrhovateľa (str. 4 návrhu), podľa ktorého je prokurátor vzhľadom na ustanovenie § 35 ods. 3 OSP účastníkom konania. Prokurátor je

teda obmedzený len tým, že nemôže robiť úkony, ktoré môže vykonať len subjekt (účastník) daného hmotnoprávneho vzťahu (napr. vzdať sa nároku, uznať uplatňovaný nárok alebo uzavrieť o ňom zmier). Na druhej strane však môže robiť skutkové prednesy, navrhovať dôkazy, a to zrejme aj vtedy, ak účastník takýto prednes alebo dôkaz neurobí alebo nechce urobiť. Účastníka nemožno nútiť proti jeho vôli a za každú cenu, aby prednesy a dôkazy slúžiace v jeho prospech, boli súdu vždy a bezo zvyšku predložené. Účastník má právo konať **v spore** tak, aby prehral. Nemožno mu vnútiť víťazstvo, i keby mu malo patriť. V tomto smere tu možno vidieť reálne nebezpečenstvo porušenia ústavného práva **autonómie vôle strán (účastníkov konania)**, ktorého procesnoprávnym aspektom je dispozíčné právo účastníka konania a obsahuje v sebe oprávnenie slobodne disponovať hmotnými a procesnými právami v občianskom súdnom konaní. Je výsostným (slobodným) právom účastníka rozhodovať o tom, aký procesný materiál súdu dodá. Účasť prokurátora môže účastníkov vo výkone týchto ich práv závažným spôsobom obmedziť, čím sa podľa názoru ústavného súdu nedovoleným spôsobom obmedzuje ústavné právo autonómie vôle strán, ktoré možno vyvodiť z čl. 12 ods. 1 prvá veta v spojitosti s čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa čl. 12 ods. 1 "Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach." Podľa čl. 46 ods. 1 "Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom **svojho práva** na nezávislom a nestrannom súde ... ". Uvedené články ústavy podľa názoru ústavného súdu oveľa výstižnejšie konštituuju ústavné právo autonómie vôle strán než navrhovateľom poukazované články 16 ods. 1 a čl. 55 ods. 1 a 2 ústavy.

V súvislosti s predchádzajúcim konštatovaním ústavný súd považuje tak široko formulované oprávnenie prokurátora (aj keď na požiadanie účastníka alebo súdu) na vstup do začatého občianskeho súdneho konania v rozpore s ústavou deklarovanými princípmi právneho štátu (čl. 1 ústavy).

Ustanovenie § 35 ods. 2 písm. f) OSP obsahuje dva alternatívne predpoklady, za splnenia ktorých môže prokurátor vstúpiť do začatého konania. Ak o to požiada účastník konania alebo ak o to požiada súd.

a) Prokurátor môže vstúpiť do začatého konania vtedy, ak o to požiada účastník

konania.

O vstup prokurátora môže požiadať účastník konania. Podľa platnej právnej úpravy je účastníkom konania navrhovateľ (žalobca), odporca (žalovaný), ten, koho zákon za účastníka výslovne (*expressis verbis*) označuje (pozri napr. ust. § 181, 185b, 185k, 194 ods. 2, 255 OSP a pod.) a v konaní, ktoré možno začať aj bez návrhu (§ 81 OSP), sú účastníkmi konania aj tí (t.j. _____ popri eventuálnom _____ navrhovateľovi), o _____ právach a povinnostiach ktorých sa má konať (§ 94 ods.1 OSP). Požiadať o vstup môžu tí, ktorí sa nachádzajú na jednej procesnej strane, ale zákon nevyklučuje, aby požiadali aj všetci účastníci, t.j. obe sporné strany.

Účastník **môže** požiadať o vstup do konania, a to sporového i nespоровého, konania o výkon rozhodnutia, konania v správnom súdnictve, konania o riadnych i mimoriadnych opravných prostriedkoch. Zákon hovorí o konaní a neobmedzuje konania žiadnymi legálnymi znakmi, ktoré by z okruhu konaní vylúčili niektorý druh konania.

Vstup do začatého konanie nie je podmienený - pri úvahe prokurátora či vstúpi alebo vstup odmietne - žiadnymi zákonnými predpokladmi, napríklad záujmom spoločnosti, štátu pri ochrane majetku štátu, obcí, miest, pri ochrane verejnoprospešných inštitúcií, bezdomovcov a podobne. Nie je tu ani odkaz na Zákon o prokuratúre (zák.č. 60/1965 Zb. o prokuratúre v znení neskorších predpisov) ani na Ústavu Slovenskej republiky (čl. 149, podľa ktorého prokuratúra Slovenskej republiky chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu).

V nadväznosti na tieto zákonné predpoklady vstupu prokurátora na žiadosť účastníka, je potrebné zaoberať sa otázkou **rovnosti účastníkov** v občianskom súdnom konaní.

Zásada rovnosti občanov pred zákonom ustanovená v čl. 12 ods.1 ústavy sa v občianskom súdnom konaní transformuje do zásady rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) a vzťahuje na všetky materiálne a procesné zákony a na každého. Rovnosť pred súdom je len výrazom rovnosti strán pred zákonom, v tomto prípade pred Občianskym

súdnym poriadkom. Z toho vyplýva, že rovnosť pred zákonom a rovnosť pred súdom je obsahom toho istého pojmu a značí rovné postavenie oboch procesných strán pri aplikácii hmotných i procesných predpisov ktorýmkoľvek súdom voči ktorémukoľvek účastníkovi konania.

Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd.

Rovnosť strán v občianskom súdnom konaní nemôže byť ovplyvniteľná tým, ktorý účastník je žalobca, ktorý je žalovaný alebo v inej procesnej pozícii (nesporové konanie). Rovnosť strán je totiž podmienená rovnosťou procesných prostriedkov uplatňovaných pri podaní žaloby i pri obrane proti nej, a to platí aj na celý priebeh konania.

Bez ohľadu na to, na žiadosť ktorého účastníka vstúpi prokurátor do začatého konania, musí dôjsť zo strany prokurátora k procesnému podaniu, ktoré musí mať priamy vzťah k predmetu konania, t.j. k procesnej otázke, ktorá sa rieši v konaní na základe žaloby, návrhu na začatie konania, odvolania, žaloby v správnom súdnictve a podobne. V súdnom konaní sa rozhoduje v podstate na binárnom princípe "áno, nie". Súd nemôže nerozhodnúť (ak sú splnené podmienky konania). Preto aj prokurátor sa musí vyjadriť binárnym alebo zmiešaným spôsobom. Navrhuje vyhovieť žalobe alebo ju zamietnuť, prípadne sčasti vyhovieť, sčasti zamietnuť. Iná procesná možnosť pri meritórnom rozhodnutí súdu nejestvuje. Takým procesným stanoviskom však nevyhnutne straní jednému z účastníkov, hoci len sčasti. Je prakticky aj teoreticky vylúčené, aby prokurátor mal prednes, ktorý by nenavrhoval aspoň v hrubých rysoch to, čoho sa dožaduje niektorý z účastníkov konania. Tento záver je samozrejмый, pretože prokurátor nemôže uplatňovať svoje záujmy (nie je účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorý v konkrétnom spore ide). Takže niečie záujmy uplatňovať musí, a to sú len záujmy niektorej procesnej strany.

Akonáhle prokurátor po svojom vstupe do začatého konania prednesie svoje procesné stanovisko, nevyhnutne **vzniká nerovnosť v procese**. Táto nerovnosť súvisí s

tým, že do konania a rozhodovania súdu vstúpil na strane niektorého účastníka (nemusí to byť účastník, ktorého žiadosti prokurátor vyhovel) argumentačne a svojimi procesnými oprávneniami, bez procesného rizika neúspechu v spore, v inom (nesporovom) konaní subjekt, ktorý vplýva na priebeh a výsledok konania, prihovárajúc sa za výsledok, ktorý aspoň sčasti zodpovedá procesnému stanovisku niektorého účastníka (tu však podľa názoru ústavného súdu možno predpokladať, že jeho úkony môžu byť v súlade so spoločenským záujmom na výsledku nesporevého konania, aj keď to zákon výslovne nepožaduje).

Oprávnenia prokurátora (**§ 35 ods. 3 OSP**), ktoré mu vzniknú po vstupe do začatého konania na základe aplikácie ustanovenia § 35 ods. 2 písm.f) OSP sú však tým procesným fenoménom, ktorý **narušuje rovnováhu procesných prostriedkov prislúchajúcich procesným stranám**. Z toho vyplýva, že toto narušenie procesnej rovnováhy je **porušením ústavného princípu rovnosti účastníkov konania pred zákonom i pred súdom v občianskom súdnom konaní** (čl. 47 ods. 3 ústavy).

Z týchto dôvodov preto neobstojí - podľa názoru ústavného súdu - účelový argument zástupcu národnej rady, ktorý v procesnom stanovisku tvrdil, že vstup prokurátora môže v niektorých prípadoch byť v záujme rovnosti účastníkov a ním sa len realizuje ústavné poslanie prokurátora a prokuratúry vo sfére zákonnosti a spravodlivosti. Stotožnenie sa s takým záverom by vyvolalo veľa pochybností, kedy, v ktorých konaniach a za akých zákonných podmienok je účasť prokurátora v záujme rovnosti účastníkov a kedy to tak nie je.

b) Prokurátor môže vstúpiť do začatého konania vtedy, ak o to požiada súd.

Východiskom pre riešenie tejto normy je úvaha o podstate sudcovskej nezávislosti. Nezávislosť sudcov je zložito štrukturovaný sociálny jav, ktorý nemožno v žiadnom prípade redukovať na právne aspekty, aj keď sa javia ako najdôležitejšie zložky. Napriek tomu možno vysloviť základný postulát sudcovskej nezávislosti spočívajúci v tom, že sudca **nesmie pripustiť žiadne vedľajšie vplyvy na svoje rozhodovanie**. To je požiadavka, ktorá má oporu v ústave, v zákone, v etike výkonu sudcovského povolania i v morálnom

profile sudcu, na ktorý nemožno zabudnúť ako na jeden z významných komponentov nezávislosti konkrétneho sudcu.

Ak by sa v tomto kontexte mala stručne ale zreteľne formulovať zásada sudcovskej nezávislosti, musíme akceptovať jej chápanie ako zásady, ktorá **vylučuje ovplyvňovanie sudcu pri rozhodovaní konkrétnej veci inými osobami, orgánmi alebo štátom**, za súčasného vylúčenia takého sudcu, ktorý je v konaní osobne alebo vecne zaujatý.

Ak by sudca požiadal prokurátora o vstup do začatého konania, sám by vytvoril situáciu, v ktorej by sa nechával ovplyvňovať pri rozhodovaní konkrétnej veci inými subjektami, než sú účastníci konania bez toho, aby legálne vedel odôvodniť taký postup a jeho procesnú potrebu, čo je podľa názoru ústavného súdu v rozpore s čl. 141 ods. 1 ústavy. Z dôvodov, ktoré sa už uviedli, by súčasne dochádzalo k porušeniu rovnosti strán (účastníkov sporového konania), čo je v rozpore s čl. 47 ods. 3 ústavy.

Navyše, podľa názoru ústavného súdu, vstupom prokurátora do konania na žiadosť súdu dochádza k porušeniu ústavou garantovaného práva na súkromie (čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2).

Právo na súkromie sa v Ústave Slovenskej republiky priznáva vo viacerých ustanoveniach. Systematika ústavy nie je taká, aby sa nevyhnutne interpretovala tak, že každým jej ustanovením sa osobe priznáva osobitné právo alebo sloboda. Právo na súkromie ústava zaručuje nielen podľa čl. 16 ods. 1, ale aj podľa čl. 19 ods. 2. Právom na súkromie sa zaručuje osobe možnosť rozhodovať samostatne o tých svojich záležitostiach, ktoré sa uznávajú za súkromné.

Účelom ústavou priznaného práva na súkromie je nielen poskytnúť ochranu práv priznaných podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ale zároveň aj zabrániť štátnym orgánom i orgánom územnej samosprávy, aby zasahovali do správania jednotlivca nad nevyhnutnú mieru a príliš neprimerane riadili jeho súkromný život. Oprávnené zásahy do práva na súkromie možno uskutočniť zákonom alebo pri uplatnení zákona v súlade so všeobecnými princípmi, za ktorých možno obmedziť ústavné právo alebo slobodu

jednotlivca.

Obmedzenie ústavných práv, ak to ústava dovoľuje, je možné iba v súlade s podmienkami ustanovenými v čl. 2 ods. 3 a v čl. 13 ods. 2 až 4.

Podľa čl. 13 ods. 2 ústavy: "Medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom." Touto podmienkou sa orgán zákonodarnej moci splnomocňuje na obmedzenie ústavných práv a slobôd a vylučuje sa ich obmedzenie právnym predpisom iného štátneho orgánu. Splnomocnenie priznané Národnej rade Slovenskej republiky nie je také široké, aby každé obmedzenie ústavou priznaného práva bolo v súlade s ústavou, pokiaľ sa ustanoví v zákone. Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy: "Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ." Podľa citovaného ustanovenia nestačí, aby sa základné právo alebo sloboda obmedzila zákonom, ale zákon musí mať aj určitú kvalitu.

Právo na súkromie patrí medzi základné ľudské práva aj podľa medzinárodných dohovorov spĺňajúcich podmienky čl. 11 ústavy. Právo na súkromie sa zaručuje podľa čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ako aj podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V rozhodnutiach aplikujúcich čl. 8 Dohovoru sa predovšetkým opakovane zdôrazňuje, že účelom práva na súkromný a rodinný život je ochrana jednotlivca proti svojvoľným zásahom verejnej moci (Belgian Linguistic Case. A: 1968, č. 6, s. 33, § 7).

Spolu s formálnymi a materiálnymi podmienkami čl. 2 ods.3 a čl. 13 ústavy pri obmedzovaní práva na súkromie nemožno porušiť ani podmienky prijaté na ochranu súkromia podľa týchto medzinárodných dohovorov o ľudských právach a základných slobodách.

Podľa medzinárodného štandardu vytvoreného v Rade Európy sa právo na súkromie dovoľuje obmedziť opatrením, ktoré je v súlade so zákonom, ak ide o opatrenie nevyhnutné

v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Obmedzujúce ustanovenie čl. 8 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je pomerne široké. Precizuje ho judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá sa zamerala predovšetkým na vymedzenie termínov "v súlade so zákonom" a "nevyhnutný v demokratickej spoločnosti". Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že požiadavka "v súlade so zákonom" znamená: že právny predpis je dostatočne presný; že musí existovať prostriedok na ochranu pred ľubovoľnými zásahmi orgánov verejnej moci do záujmu, ktorému sa priznáva ochrana; ak právna úprava priznáva možnosť úvahy, rozsah a spôsob jej uplatnenia sa musí ustanoviť s dostatočnou jednoznačnosťou, aby sa zabezpečila taká ochrana (Olsson Case. A: 1988, č. 130, s. 30, § 61). Okrem toho zásah do súkromia musí mať oporu vo vnútroštátnom právnom poriadku. Samotný základ v domácom právnom poriadku však nestačí: právna norma, o ktorú ide, musí byť prístupná jednotlivcovi, ktorého sa týka, pričom tento jednotlivec musí mať možnosť predvídať účinky vyplývajúce pre neho z danej právnej normy (Handyside Case. A: 1976, č. 24, s. 22, § 48).

Ďalší termín "nevyhnutný" podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva nemá takú flexibilitu, aby obsahoval význam výrazov "užitočný", "primeraný" alebo "žiaduci", ale vzťahuje sa len na existenciu "naliehavej spoločenskej potreby" vykonať daný zásah (Handyside, s. 23; rovnako Case of Young, James and Webster. A: 1976, č. 44, s. 25).

Predložením sporu na rozhodnutie súdu podľa § 7 OSP sa účastníci dobrovoľne obmedzujú k možnosti rozhodnúť samostatne o svojich súkromných veciach. Ustanovením § 35 ods. 2 písm.f) OSP v znení zákona č. 232/1995 Z. z. bez zreteľa na vôľu účastníkov sporového konania sa zvyšuje počet štátnych orgánov, ktoré svojou činnosťou môžu vstúpiť do rozhodovania o súkromných veciach účastníkov tohto konania, napríklad navrhnutím dôkazov zo súkromia účastníkov, ktoré oni sami nenavrhli a ani nechcú navrhnúť. Vstupom prokurátora do konania na žiadosť účastníka konania nemožno porušiť právo na súkromie

žiadateľa. Vstup prokurátora do konania však môže mať za následok porušenie práva na súkromie toho účastníka, ktorý je v konaní protistranou žiadateľa o vstup prokurátora do začatého konania. Ak prokurátor vstúpi do začatého konania na žiadosť súdu, obe strany v konaní sa bez zreteľa na svoju vôľu musia podrobiť zásahu štátnych orgánov, ktorý nie je v demokratickej spoločnosti nevyhnutný, ani nespĺňa ďalšie podmienky čl. 13 ústavy a čl. 8 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorých možno obmedziť právo na súkromie. Zákon tým, že dovoľuje prokurátorovi vstúpiť do začatého konania na požiadanie súdu, zasahuje do právneho postavenia účastníkov konania nad nevyhnutnú mieru, čím sa dostáva do rozporu s ustanovením čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2 ústavy.

B. Ustanovenie § 241a Občianskeho súdneho poriadku v znení zákona č. 232/1995 Z.z.

Dovolanie, ako mimoriadny opravný prostriedok, bolo do terajšieho Občianskeho súdneho poriadku zavedené zákonom č. 519/1991 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a Notársky poriadok a nahradilo dovtedajší mimoriadny opravný prostriedok, sťažnosť pre porušenie zákona (podľa prechodných a záverečných ustanovení tejto novely bola v zmenšenom rozsahu a v obmedzenej miere prípustná do 31. decembra 1995).

Procesnú legitímáciu na podanie sťažnosti pre porušenie zákona mali generálny prokurátor a minister spravodlivosti. **Dôvodom** na podanie sťažnosti bolo porušenie zákona pri rozhodovaní (absolútny dôvod) a porušenie zákona v konaní, to však len vtedy, ak mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej (s výnimkou prípadu nedostatku právomoci, čo bolo tiež absolútnym dôvodom na podanie sťažnosti). **Predmetom** sťažnosti boli právoplatné rozhodnutia súdov (prvého i druhého stupňa) s výnimkou rozsudkov, ktorými sa vyslovil rozvod manželstva, neplatnosť alebo neexistencia manželstva a rozsudkov, ktorými najvyšší súd rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona. **Lehota** na podanie sťažnosti bola trojročná od právoplatnosti rozhodnutia.

Táto právna úprava sťažnosti pre porušenie zákona bola považovaná za prekonanú,

preto bola nahradená (s účinnosťou od 1. januára 1992) novým mimoriadnym opravným prostriedkom - dovolaním. Začal platiť právny stav, že opravné prostriedky (riadne - odvolanie a mimoriadne - obnova konania a dovolanie) boli zverené výhradne do **dispozičnej sféry účastníkov konania. Nikto iný než účastník konania nemohol vyvolať opravné (riadne či mimoriadne) konanie**, s výnimkou oprávnení prokurátora podľa § 35 ods. 3 OSP.

Ako vyplýva z dôvodovej správy k zákonu č. 519/1991 Zb., zásadným nedostatkom sťažnosti pre porušenie zákona ako mimoriadneho prostriedku bolo, že podanie sťažnosti záviselo od voľnej úvahy generálneho prokurátora (prípadne ministra spravodlivosti), ktorý ju podať mohol, ale nemusel. To záviselo od jeho spravidla triedne podloženej úvahy. Účastník síce mohol upozorniť generálneho prokurátora na porušenie zákona, ten však, aj keď zistil, že podnet účastníka je dôvodný, sťažnosť nemusel podať. Druhým zásadným nedostatkom bolo, že sťažnosť bolo možné podať do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia, čo neprispievalo k právnej istote, ktorú zaručuje práve inštitút právoplatnosti rozhodnutia. Ďalším dôvodom na zrušenie sťažnosti pre porušenie zákona a jej nahradenie dovolaním, ktoré bolo dané do dispozičnej sféry účastníkov konania, bola aj skutočnosť, že "Rada Európy, združujúca rad európskych štátov, sa zaoberá rôznymi formami spolupráce medzi európskymi štátmi v rôznych oblastiach života. Členské štáty sú vedené k obdobnému riešeniu v rôznych oblastiach, okrem iného aj pri vytváraní právnych poriadkov. V roku 1984 prijal Výbor ministrov Rady Európy odporúčanie nazvané Zásady civilného procesu na lepšie fungovanie justície. V nich sa upozorňuje, že platné procesné predpisy v európskych štátoch by mali smerovať k tomu, aby sa civilný proces stal jednoduchším a rýchlejším. Preto sa aj odporúča, aby sa obmedzili opravné prostriedky, najmä dozorové opravné prostriedky (to sa týka najmä oprávnení generálnych prokurátorov). Keďže sa náš štát stal členom Rady Európy, nemožno sa od týchto odporúčaní odvracať".

Nová právna úprava obsiahnutá v ustanovení § 241a zákona č. 232/1995 Z.z. opäť umožnila podať mimoriadny opravný prostriedok inej osobe ako účastníkovi konania, t.j. predsedovi najvyššieho súdu, ministrovi spravodlivosti a generálnemu prokurátorovi.

Predmetom dovolania (do účinnosti posudzovanej novely) mohli byť zásadne **len právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu (v žiadnom prípade nie rozhodnutia súdu prvého stupňa)**, proti ktorým zákon dovolanie výslovne pripúšťal, t.j. proti rozsudkom a uzneseniam súdu druhého stupňa, ktorým bol **zmenený** rozsudok (uznesenie) súdu prvého stupňa **a proti potvrdzujúcim** rozsudkom (uzneseniam) druhého stupňa za podmienok uvedených v ust. 238 ods. 2 (teraz ods. 3) a § 239 ods. 2 OSP. Dovolanie bolo vylúčené proti rozsudkom (uzneseniam) vo veciach upravených Zákomom o rodine (s určitými výnimkami - pozri ust. § 238 ods. 4 a 239 ods. 3 OSP). Podľa teraz platného stavu môžu uvedené tri subjekty podať dovolanie **proti všetkým** právoplatným rozhodnutiam, a to tak súdov prvého ako aj druhého stupňa, bez obmedzenia platného pre účastníkov konania.

Pri skúmaní súladu ustanovenia § 241a OSP s ústavou považoval ústavný súd za potrebné zaoberať sa právnou charakteristikou ústavných činiteľov, ktorým sa zverila procesná legitímácia na podanie dovolania, dôvodmi, na základe ktorých môžu tieto subjekty dovolanie podať, ako aj stanovenou dĺžkou lehoty na podanie dovolania.

Predseda najvyššieho súdu je orgánom štátnej správy súdov (zák. č. 80/1992 Zb. v znení neskorších predpisov). Oprávnenie podať dovolanie sa nevyhnutne vzťahuje na túto zákonnú pozíciu a nemá žiaden súvis s ustanoveniami ústavy, ktorá upravuje výkon súdnej moci.

Predseda najvyššieho súdu síce vykonáva podľa ust. § 19 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov súdnicstvo patriace Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky v súlade s rozvrhom práce, a to ako predseda senátu alebo sudca, no podanie dovolania podľa § 241a ods. 1 OSP nemožno kvalifikovať ako výkon súdnicstva v role predsedu senátu alebo sudcu, ale ako výkon orgánu štátnej správy súdov (podáva ho ako predseda najvyššieho súdu). Možno to teda kvalifikovať ako zásah správneho orgánu do nezávislého rozhodovania súdov, čo je v rozpore s princípom del'by moci (čl. 1, čl. 141 ods. 2 Ústavy). Podľa právneho názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky v náleze PL. ÚS 16/95, publikovaného pod č. 6 v Zbierke nálezov a uznesení 1995, Košice 1996, s. 38 a n.,

"v právnom štáte kompetencie, práva a povinnosti a zákonom upravené postupy orgánov štátu vytvárajú nevyhnutný predpoklad pre ústavnú rovnováhu. Jej súčasťou je i systém del'by moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc, ktoré sú v parlamentnej demokracii autonómne a vzájomne prepojené len väzbami ústavnej kontroly a spolupráce. Z princípu ústavnej rovnováhy vyplýva, že ani zákonodarca nemôže voľne disponovať s jednotlivými zložkami moci v štáte. Aj zákonodarný orgán je viazaný ústavou a jej princípmi, ktorých zmenu ústava nepripúšťa, lebo majú konštitutívny význam pre demokratickú povahu Slovenskej republiky tak, ako je to deklarované v čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky."

Oprávnenie predsedu najvyššieho súdu je zároveň v rozpore aj s princípom sudcovskej nezávislosti, pretože je nezlučiteľné, aby dovolanie podané predsedom najvyššieho súdu posudzoval (konal a rozhodoval o ňom) senát súdu, ktorý riadi (čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 ústavy).

Minister spravodlivosti je predstaviteľ ústredného orgánu štátnej správy a súčasne je orgánom štátnej správy súdov, ktorý vykonáva súdny dohľad (zákon č. 335/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, zákon č. 80/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, zákon č. 412/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Oprávnenie podať dovolanie sa vzťahuje na pozíciu ministra spravodlivosti ako orgánu štátnej správy súdov pri výkone súdneho dohľadu. Preto aj v prípade oprávnenia ministra spravodlivosti, ktorý je taktiež predstaviteľom štátnej správy súdov a zároveň vykonáva súdny dohľad, prichádza do úvahy obdobný záver, ako v prípade predsedu najvyššieho súdu.

Generálny prokurátor patrí do sústavy výkonnej moci a jeho ústavná a zákonná pozícia je definovaná v ústave (čl. 149) a v zákone č. 60/1965 Zb. v znení neskorších predpisov. Z tejto pozície vyplýva, že oprávnenie podať dovolanie v občianskom súdnom konaní vykonáva generálny prokurátor v zmysle jeho účasti v súdnom konaní podľa § 20 ods.2 citovaného zákona, kde je ustanovený predpoklad na návrhy na začatie konania (vrátane konania o mimoriadnom opravnom prostriedku v civilnom súdnom konaní) a vstupu do konania - záujem spoločnosti alebo ochrana práv občanov.

V prípade nerešpektovania princípu, že opravné prostriedky patria výlučne do dispozičnej sféry účastníkov konania (najmä pokiaľ ide o nesporové veci uvedené v § 35 ods. 2 písm.a) až e) OSP a prípady, kedy môže podľa platnej právnej úpravy podať návrh na začatie súdneho konania), podanie dovolania generálnym prokurátorom sa neprieči princípom del'by moci a nezávislosti súdov a sudcov, samozrejme, pri rešpektovaní ďalších podmienok a záverov.

Dôvody na podanie dovolania účastníkom konania sú uvedené v § 241 ods. 2 OSP, t.j. tzv. zmätočnosť konania (§ 237 OSP), iná vada konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, skutočnosť, že rozhodnutie vychádza zo skutkových zistení, ktoré nemajú v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní a skutočnosť, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Preskúmaná novela zaviedla pre účastníka nový dôvod dovolania, a to, že odvolací súd sa v svojom rozhodnutí (rozsudku či uznesení) odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu. Podľa preskúmaného ustanovenia

§ 241a OSP sú ako **nové dôvody dovolania** ustanovené

- právoplatné rozhodnutie súdu má po právnej stránke zásadný význam (predseda najvyššieho súdu),
- ak si to vyžaduje zabezpečenie jednotného výkladu zákona (predseda najvyššieho súdu),
- ak právoplatným rozhodnutím súdu prvého alebo druhého stupňa bol porušený zákon (generálny prokurátor a minister spravodlivosti).

Z uvedeného vyplýva, že novozavedené dôvody sú oveľa širšie než v prípade vypustenej sťažnosti pre porušenie zákona.

Zákonným naplnením požiadaviek a princípov právneho štátu, konkrétne právnej istoty, je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí. Právoplatnosť v civilnom procese značí

predovšetkým nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia a jeho záväzné účinky na právne vzťahy medzi účastníkmi, ktoré prostredníctvom inštitútu právoplatnosti nadobudli kvalitu judikovaných právnych vzťahov, t.j. vzťahov aprobovaných súdnou mocou. Do účinkov právoplatnosti vymedzených § 159 ods.2 OSP možno zasiahnuť len v prípadoch presne ustanovených zákonom a **len z dôvodov**, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí.

Právna istota, ako jeden zo základných prvkov právneho štátu, zaväzuje právny štát - a v prvom rade zákonodarcu - aby jasne a jednoznačne stanovil pravidlá, za ktorých sa pripúšťajú výnimky z tak dôležitého právneho inštitútu záväznosti a nezmeniteľnosti súdnych rozhodnutí, akým je nepochybne inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí. V tomto zmysle možno považovať zákonom stanovené procesné záruky za rozhodujúce. Zákon musí jednoznačne stanoviť, za akých podmienok (objektívnych a subjektívnych) sa môže napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu a kedy nastáva ten stav, keď právoplatné rozhodnutie už nemožno napadnúť žiadnym opravným prostriedkom (napr. stanovením lehôt, po uplynutí ktorých už mimoriadny opravný prostriedok nie je možné podať).

K takýmto procesným zárukám možno zaradiť aj jasné vymedzenie dôvodov, pre ktoré možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu, pričom už samotná závažnosť takto stanoveného dôvodu musí spochybňovať buď vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia, resp. splnenie základných podmienok konania (napr. nedostatok právomoci, prekážka právoplatne rozhodnutej veci, nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania a pod.). Dôvody dovolania, tak ako sú zakotvené v ustanovení § 241 ods. 2 OSP (ale aj dôvody obnovy konania uvedené v § 228 ods. 1 OSP), tieto kritériá podľa názoru ústavného súdu v podstate spĺňajú.

K takým dôvodom však nemožno zaradiť **jednotný výklad zákona** alebo **zásadný význam právoplatného súdneho rozhodnutia po právnej stránke**. Navyše, predseda najvyššieho súdu **môže** z týchto dôvodov podať dovolanie aj vtedy, ak právoplatným rozhodnutím súdu **nebol porušený zákon** (vyplýva to z porovnania ods. 1 a ods. 2 § 241a OSP)! K právnej istote nemôže prispieť skutočnosť, že do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozhodnutia súdu, bez ohľadu na vôľu účastníka

konania (dokonca aj proti jeho vôli), na základe voľnej úvahy predsedu najvyššieho súdu, vzhľadom na tak široko koncipované dôvody, ktoré sú účastníkovi konania úplne cudzie, sa podá alebo nepodá dovolanie, čím sa toto ustanovenie dostáva do nesúladu s čl. 1 ústavy.

Požiadavku právnej istoty nespĺňa ani ďalší dôvod dovolania, uvedený v § 241a ods. 2 OSP, t.j. **ak právoplatným rozhodnutím prvostupňového alebo odvolacieho súdu bol porušený zákon**. Podľa názoru ústavného súdu je tomu tak preto, že:

- dôvodom je každé porušenie zákona (tak hmotnoprávneho, ako aj procesnoprávneho predpisu) a oprávnené osoby (generálny prokurátor a minister spravodlivosti) nie sú pri podaní dovolania limitované obdobne ako to bolo pri sťažnosti pre porušenie zákona, resp. ako je to pri podaní dovolania účastníkom konania (najmä ustanovenie § 241 ods. 2 písm. b) OSP),

- z tohto dôvodu možno napadnúť tak rozhodnutie odvolacieho súdu, čo je základné pravidlo pre možnosť podania dovolania účastníkom konania, ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa; v prípade podania dovolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa možno predpokladať aj jeho podanie proti vôli účastníka konania, ktorý vedome nevyužil možnosť podania odvolania (porušenie zásady autonómie vôle strán),

- tak široko koncipovaný inštitút dovolania sa stáva zásadne neistým preto, že oprávnené osoby **nie sú povinné**, v prípade ak zistili porušenie zákona, **podat'** dovolanie; v jednom prípade tak môžu urobiť a v obdobnom prípade dovolanie nepodajú, a nemusia to ani zdôvodniť; ide tu o porušenie zásady rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy), pretože (ak predpokladáme v tomto prípade podnet účastníka na podanie dovolania) v jednom prípade môže námietke jednej strany vyhovieť a v druhom prípade žiadosť druhej strany (príp. iného účastníka) nechá bez povšimnutia a to bez odôvodnenia; nie sú dané pravidlá, podľa akých sa oprávnené osoby budú pri podaní dovolania z tohto dôvodu správať.

Ústavný súd pri skúmaní súladu ustanovenia § 241a OSP s ústavou bral do úvahy aj skutočnosť, že na to, aby predseda najvyššieho súdu, minister spravodlivosti alebo

generálny prokurátor podali dovolanie, nie je potrebný súhlas alebo iný procesný úkon (napríklad podnet) účastníkov konania. Značí to, že tieto subjekty môžu podať dovolanie aj **bez podnetu právnickej alebo fyzickej osoby, prípadne štátu** a aj proti vôli účastníka konania, ktorý nepodal odvolanie a je spokojný s prvostupňovým, aj keď pre neho nepriaznivým rozhodnutím. Vymenovaní ústavní činitelia pri podávaní dovolania nie sú teda nijako obmedzovaní procesnými úkonmi účastníkov konania. Tvrdenie ministra spravodlivosti uvedené v jeho stanovisku z 3. januára 1996 (č. 8219/1995-60, str. 2), že "... Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky preskúmava právoplatné súdne rozhodnutie z hľadiska jeho súladu so zákonom len na základe sťažnosti občana, ..." nemá oporu v dikcii ustanovenia § 241a OSP, nakoľko z neho nevyplýva oprávnenie ministra (ale ani generálneho prokurátora či predsedu najvyššieho súdu) na podanie dovolania **len na základe podnetu (sťažnosti) občana** či iného subjektu.

Ako bolo uvedené v predchádzajúcej časti tohto odôvodnenia, čl. 12 ods. 1 prvá veta v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy zakotvuje ústavné právo na autonómiu vôle strán. Obsahovým prvkom autonómie vôle strán (niekedy tiež označovaného ako právo na sebaurčenie, samodispozíciu) je aj právo jedinca, aby svoje hmotné i procesné práva uplatňoval na rôznych štátnych orgánoch, a teda aj na súde (čl. 46 ods. 1 ústavy). Toto právo však v sebe obsahuje aj oprávnenie zdržať sa jeho výkonu, nevyužiť ho. Procesné dispozičné právo účastníka občianskeho súdneho konania (podať či nepodať žalobu, riadny či mimoriadny opravný prostriedok) možno považovať za jeden z aspektov ústavného práva autonómie vôle strán. Z tohto dôvodu možno považovať oprávnenia uvedených troch subjektov na podanie dovolania bez ohľadu na vôľu účastníkov konania za nesúladne s ústavným právom na autonómiu vôle strán (účastníkov konania). Ustanovenie § 241a ods. 1 a 2 OSP nie je preto v súlade s čl. 12 ods. 1 prvá veta v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podaním dovolania zo strany predsedu najvyššieho súdu, generálneho prokurátora alebo ministra spravodlivosti podľa § 241a OSP v platnom znení bez podnetu zo strany účastníka pôvodného konania je podľa názoru ústavného súdu zároveň aj porušením ústavou deklarovaneho práva na súkromie (čl. 16 ods. 1 v spojení s čl. 19 ods. 2) z dôvodov, ktoré sa už uviedli v súvislosti s porušením tohto práva pri vstupe prokurátora do konania na žiadosť súdu podľa ustanovenia § 35 ods.

2 písm.f) in fine OSP.

Podľa ustanovenia § 241a ods. 3 OSP dovolanie možno podať na Najvyššom súde Slovenskej republiky do šiestich mesiacov odo dňa právoplatnosti napadnutého rozhodnutia súdu. Z vyjadrenia zástupcu navrhovateľa na verejnom zasadnutí vyplynulo, že lehotu šiestich mesiacov považuje za protiústavnú z toho dôvodu, že "... úplne vyvrátila zásadu právnej istoty", čo má nesporný vplyv na efektívnosť exekúcie.

Je nepochybné, že dĺžka lehoty, v ktorej možno podať dovolanie (a podanie každého mimoriadneho opravného prostriedku vôbec) má vplyv na inštitút právnej istoty. V dôsledku toho má vplyv aj na to, dokedy môže trvať neistota o tom, či právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu bude zmenené alebo zrušené.

Preto lehota na použitie mimoriadneho opravného prostriedku musí byť - podľa právneho názoru ústavného súdu - ustanovená tak, aby sa optimalizoval vzťah medzi požiadavkou na zachovaní právnej istoty (stabilita práv priznaných súdnymi rozhodnutiami) a princípmi spravodlivosti a zákonnosti súdnych rozhodnutí.

Ústavný súd porovnal súčasnú právnu úpravu mimoriadnych opravných prostriedkov - dovolanie a obnova konania, vrátane predpisov Občianskeho súdneho poriadku o výkone rozhodnutia (najmä ustanovení §§ 230, 233, 234 ods. 3, 240, 241a ods. 3, 250b, 250c, 266 a 268 OSP) s predchádzajúcou právnou úpravou platnou do účinnosti novely - zákona č. 519/1991 Zb.

Predošlá právna úprava oprávňovala ministra spravodlivosti a generálneho prokurátora podať mimoriadny opravný prostriedok - sťažnosť pre porušenie zákona - v trojročnej objektívnej lehote, počítanej od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia súdu. Tu už by bolo možné uvážiť nestabilitu súdnych rozhodnutí a narušenie právnej istoty na rozdiel od šesťmesačnej lehoty na podanie dovolania, ktorá je minimálnym časom na to, aby prípadne, ak to zákon umožní, oprávnený ústavný činiteľ dostal podnet na využitie jeho zákonného práva, preveril jeho opodstatnenosť a do konca tejto lehoty usúdil na potrebnosť

mimoriadneho opravného prostriedku. Kratšia lehota na druhej strane podľa záverov ústavného súdu by mohla zmarit' účel takej zákonnej možnosti, akou je podanie dovolanie ústavným činiteľom, u ktorého by prichádzalo do úvahy zverenie takého oprávnenia.

Z toho vyplýva záver ústavného súdu o tom, že § 241a ods.3 OSP nie je v rozpore s článkami ústavy tak ako sa to tvrdí v návrhu na rozhodnutie ústavného súdu v tejto veci, doplneného prednesom zástupcu navrhovateľa na ústnom pojednávaní.

Tieto úvahy a právne závery viedli ústavný súd aj k formulovaniu názoru na to, či vôbec prichádza do úvahy u niektorého z ústavných činiteľov Slovenskej republiky oprávnenie na použitie mimoriadneho opravného prostriedku v civilnom procese - dovolania. Ústavný súd túto závažnú otázku uzavrel tak, že také oprávnenie by v kontexte posudzovanej úpravy mohlo prislúchať jedine generálnemu prokurátorovi. Priznanie takéhoto oprávnenia však vyžaduje inak ustanoviť predpoklady v hypotéze právnej normy, ktorá by priznala oprávnenie generálneho prokurátora na podanie dovolania.

Podanie dovolania generálnym prokurátorom v zmysle týchto záverov by predpokladalo:

- podanie podnetu zo strany účastníka pôvodného konania (rešpektovanie autonómie vôle strán a práva na súkromie), s výnimkou podania dovolania v prípadoch, ktoré sa týkajú jeho účasti v konaní podľa § 35 ods. 1 a 2 OSP,
- precizovanie dôvodov na podanie dovolania v súlade s princípmi právneho štátu, najmä právnej istoty, t.j. dovolanie by predpokladalo nielen nezákonnosť rozhodnutia súdu, ale aj potrebu chrániť záujem spoločnosti alebo práva právnických alebo fyzických osôb, a túto ochranu by nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami,
- obdobné vymedzenie predmetu dovolania zo strany generálneho prokurátora, ako je to u účastníkov konania,

- vylúčenie jeho voľnej úvahy o tom, či podá alebo nepodá dovolanie v prípadoch, ak zistí, že podmienky na podanie dovolania sú splnené.

Pri úvahe o tom, či sa zverí oprávnenie na podanie dovolania generálnemu prokurátorovi, by mal zákonodarca brať do úvahy odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy z roku 1984 nazvané "Zásady civilného procesu na lepšie fungovanie justície", v ktorých sa okrem iného odporúča, aby sa obmedzili najmä dozorové opravné prostriedky, čo sa týka najmä oprávnení generálnych prokurátorov. Tento cieľ možno dosiahnuť aj rozšírením práva účastníkov konania podať dovolanie a rozšírením práva prokurátora podávať návrhy na začatie konania vo veciach spoločenského záujmu (ako je tomu napr. už teraz podľa § 62 Zákona o rodine).

Ak ústavný súd svojím rozhodnutím podľa čl. 132 ods. 1 ústavy vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v čl. 125 písm.a) je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť podľa výroku rozhodnutia. Orgán, ktorý tento predpis vydal, je do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu povinný ho uviesť do súladu s ústavou. Ak tak neurobí, výrokom rozhodnutia označené časti zákona strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 132 ods. 2 ústavy, rozhodnutia ústavného súdu o nesúlade zákona s ústavou sa vyhlasujú spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 1996